

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z wniosku M. sp. z o.o.

przy uczestnictwie M.Z.

w przedmiocie orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej
wobec M.Z.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 grudnia 2009 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 9 stycznia 2009 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy oddalił wniosek „M.” Spółki z o.o. o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i pełnienia funkcji w organach osób prawnych wobec uczestnika postępowania M.Z. Rozstrzygnięcie swoje oparł na następującym stanie faktycznym.

Sąd Rejonowy ustalił, że niewypłacalność dłużnika – „H.” spółki z o.o. (poprzednio: „B.” Spółka z o.o.) nastąpiła w lipcu 2007 r. Zarząd tej Spółki złożył wniosek o ogłoszenie jej upadłości w dniu 28 marca 2008 r. Działalność w 2007 r. zakończyła się stratą brutto w wysokości 1.531.239,39 zł, a w ciągu sześciu miesięcy przed złożeniem wniosku nastąpił znaczny spadek sprzedaży towarów. Uczestnik M.Z. nie dopełnił obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jednakże orzeczenie wobec niego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 373 ust. 1 pkt 1 – ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535 ze zm., cyt. dalej jako „p. u. i n.”) okazało się niedopuszczalne w świetle postanowień art. 377 p.u. i n.

Apelacja wnioskodawcy została oddalona; Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i oceny prawne Sądu pierwszej instancji. Analizując przepis art. 377 p. u. i n., Sąd Okręgowy stwierdził, że dla każdego z dwóch stanów przewidzianych w tym przepisie odmiennie należy liczyć początek rocznego terminu prekluzyjnego do wystąpienia z żądaniem orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej. Po pierwsze, w razie niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika nie można orzec zakazu przewidzianego w art. 373 p. u. i n. ustawy po upływie roku od dnia, w którym dłużnik zobowiązany był złożyć taki wniosek. Bieg rocznego terminu do złożenia tego wniosku rozpoczyna się w dniu powstania stanu niewypłacalności dłużnika. Po drugie, w przypadku złożenia wniosku i ogłoszenie upadłości o zakazie przewidzianym w art. 373 p. u. i n. nie można orzekać, gdy postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w terminie roku od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p. u. i n. Bez znaczenia pozostaje fakt, jaki uprawniony podmiot złożył ostatecznie wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie można podzielić stanowiska apelującego, że przepis art. 377 p. n. i u. nie wprowadza w ogóle terminu, od którego może być orzeczony zakaz określony w art. 373 p. u. i n. W przepisie tym bowiem pośrednio określono moment, od którego wierzycielowi przysługuje prawo wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie omawianego zakazu, przy czym momentem tym jest umorzenie lub zakończenie postępowania upadłościowego albo oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p. u. i n. Roczny termin (po upływie którego niedopuszczalne byłoby orzekanie o zakazie) rozpoczyna swój bieg po umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego albo oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości, (art. 13 p. u. i n.). W rozpoznawanej sprawie złożenie przez wnioskodawcę wniosku o orzeczenie zakazu nastąpiło zatem przedwcześnie, ponieważ postępowanie upadłościowe zostało wszczęte z inicjatywy wierzyciela i toczy się nadal.

W skardze kasacyjnej wnioskodawcy podnoszono zarzut naruszenia art. 373 ust. 1 pkt 1 i art. 377 p. u. i n. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i orzeczenie wobec uczestnika M.Z. zakazu prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w organach osób prawnych na okres lat dziesięciu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowe znaczenie w rozpoznawanej sprawie ma zarzut naruszenia art. 377 p. u. i n. Zgodnie z tym przepisem, nie orzeka się zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, przewidzianego w art. 373 ustawy, jeżeli postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w terminie roku od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u i n., a gdy nie złożono wniosku o ogłoszenie upadłości, od dnia, w którym dłużnik był obowiązany taki wniosek złożyć.

Z ustaleń faktycznych obu Sądów meriti wynika, że wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika („H.” - spółka z o.o.; poprzednio: – „B.’ Spółka z o.o.) został skutecznie złożony, a postępowanie upadłościowe jeszcze nie zostało zakończone. Nie można podzielić stanowiska Sądu Okręgowego, zgodnie z którym przepis art. 377 p. u. i n. „pośrednio wskazuje moment, od którego wierzycielowi przysługuje

prawo wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie zakazu”, przewidzianego w art. 373 p. u. i n., przy czym momentem tym są trzy podstawowe zdarzenia przewidziane w art. 377 p. u. i n. (umorzenie, zakończenie postępowania upadłościowego, oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p. u. i n.). W konsekwencji nietrafna jest sugestia tego Sądu, że wcześniejsze złożenie wniosku, tj. jeszcze przed rozpoczęciem biegu terminu określonego w art. 377 p. u. i n., oznacza jego przedwczesność i tym samym - konieczność oddalenia go bez merytorycznego rozpoznania.

Przepis art. 377 p. u. i n. powinien być interpretowany w powiązaniu z innymi przepisami dotyczącymi postępowania w sprawach orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, a zwłaszcza z postanowieniami art. 373 p. u. i n. Z treści art. 377 p. u. i n. nie wynika to, że postępowanie w sprawach o wydanie zakazu nie może być wszczęte jeszcze przed wszczęciem postępowania upadłościowego, w jego toku lub przed jego zakończeniem (umorzeniem). W przepisie tym wspomniano bowiem o niemożności orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej (verba legis: „nie orzeka się zakazu”) natomiast nie przyjęto - nawet pośrednio - żadnej bariery co do czasu skutecznego złożenia wniosku o orzekanie zakazu. Wniosek taki może być zatem skutecznie złożony wówczas, gdy występują przewidziane w art. 373 ust. 1 pkt 1-4 p. u. i n. prawne podstawy (przyczyny) pozbawienia określonej osoby prawa prowadzenia działalności gospodarczej i jednocześnie toczy się postępowanie upadłościowe wobec dłużnika. Podobne stanowisko znalazło się też w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 239/08 (nieopubl.; por. też powołane tam orzecznictwo).

Oba postępowania, upadłościowe i w sprawie orzeczenia zakazu mogą toczyć się - jako autonomiczne prawnie – równoczesne, przy czym samo orzeczenie zakazu nie może nastąpić wówczas, gdy postępowanie w sprawie o orzeczenie zakazu nie zostało jeszcze wszczęte w terminie jednego roku od wystąpienia trzech zdarzeń prawnych opisanej w pierwszej części art. 377 p. u. i n. Oznacza to, że trwanie zainicjowanego już postępowania upadłościowego wyłącza w ogóle możliwość rozpoczęcia biegu terminu jednorocznego przewidzianego w art. 377 p. u. i n. (szczególnej „prekluzji w orzekaniu”).

Wniosek wierzyciela o wszczęcie postępowania w sprawie orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wobec byłego członka zarządu upadłego dłużnika z powołaniem się na podstawę prawną takiego orzeczenia (art. 373 ust. 1 pkt 1 p. u. i n.), złożony w toku postępowania upadłościowego dłużnika, nie może być zatem traktowany jako wniosek przedwczesny. Przepis art. 377 p. u. i n. tworzy jedynie - jak wspomniano - czasowe ramy dopuszczalności orzekania (szczególną prekluzję) orzeczenia zakazu wobec osób wymienionych w art. 373 ust. 1 p. u. i n. w interesie tych osób. Czasowe ograniczenie możliwości orzeczenia dolegliwości prawej w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej pozostaje z pewnością w odpowiedniej korelacji z wyrażoną w art. 22 Konstytucji zasadą wolności prowadzenia działalności gospodarczej.

Z przedstawionych względów okazał się uzasadniony zarzut naruszenia art. 377 p. u. i n., co spowodowało konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).